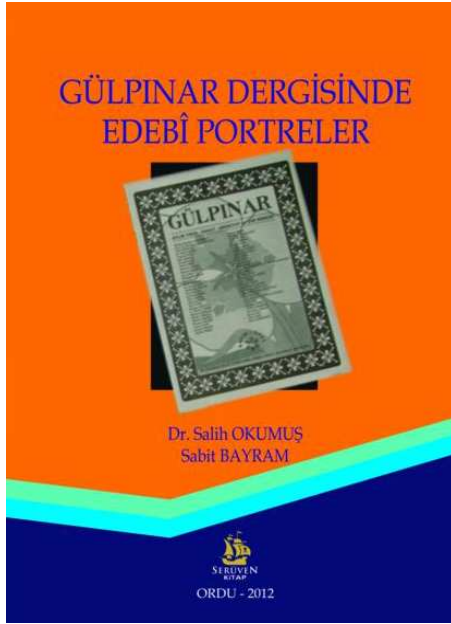


OKUMUŞ, Salih; BAYRAM, Sabit (2012). *Gülpınar Dergisinde Edebi Portreler*, Ordu: Serüven Kitap, 192 s., ISBN:978-605-4517-38-1

Beste Semiha BAHÇECİ\*



Birçok alanda farklı yazıların bulunduğu dergiler sayesinde bir ulusun kültür, edebiyat ve sanat hayatının her evresi kolayca takip edilebilir. Gülpınar da bu tarz dergilerdendir. Türk edebiyatına roman, tiyatro, makale, tenkit gibi yeni türler Tanzimat'la birlikte girer. Bu yeni türler, gazete ve dergilerin katkılarıyla geniş halk kitlelerine ulaşır. Süreli yayın geleneği de bundan sonra başlar. Türkçe yayımlanan ilk dergi 1850'de Türkçe ve Fransızca çıkarılan Vekayi-i Tıbbiye'dir. Fakat bu dergi bilim konulu olduğundan edebiyat açısından çok fazla değer taşımaz. Daha sonra ise, Servet-i Fünun, Mektep, Genç Kalemler, Türk

Yurdu gibi edebiyat dergileri yayımlanır. Cumhuriyet Dönemine kadar çok sayıda edebiyat dergisi yayımlansa da dergicilik açısından asıl gelişme 1923'ten sonra olur. Yeni bir devletin kurulduğu bu yıllarda, sosyal ve toplumsal değişimler meydana gelir. Bilhassa dil, tarih ve kültür alanındaki yeni girişimlerin dergiciliğin gelişmesinde rolü büyük olur.

Gülpınar dergisi Mayıs 1976-Mayıs 2005 yılları arasında, Ankara'da yayımlanan aylık, fikir, sanat, kültür, edebiyat ve şiir dergisidir. Güzide Taranoğlu tarafından, yaklaşık otuz sene, toplam 349 sayı, her ay hiç ara verilmeden yayın hayatına devam eder. Dergide, bu süre zarfında 1848 farklı ismin yazıları ve şiirleri bulunur. Derginin tümsayıları incelendiğinde yayımlandığı dönemin fikir, sanat ve edebiyat hayatını

\* Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

yakından takip etmek mümkündür. Dergi, Türkiye’de büyük kabiliyet sahibi oldukları halde yoksulluk ve kimsesizlik nedeniyle kendini tanıtamamış, kenarda kalmış genç sanatçılara yardım amacıyla çıkarılır. Birçok isimsiz şairin şiirlerine yer verilip isimsiz şairler için köşeler oluşturulur ve şiir yarışmaları düzenlenerek onların tanıtılmasına çalışılır. Bu nedenle derginin Türk edebiyat tarihi açısından önemli bir yayın olduğunu söylemek abartılı olmayacaktır.

Türk edebiyatına, büyük katkıları olan edebiyat dergilerinin incelenmesi büyük önem arz eder. Kuşkusuz, bu tür incelemeler sayesinde, unutulmaya yüz tutmuş birçok dergi, tekrar hayat bulacaktır. Bu açıdan, Salih Okumuş ve Sabit Bayram’ın “*Gülpınar Dergisindeki Edebi Portreler*” adlı çalışması kayda değerdir.

Okumuş ve Bayram’ın birlikte hazırladığı bu eser, 192 sayfadan ibarettir. Gülpınar dergisinin tüm sayıları (1-349) taranarak, dergide ele alınan edebi şahsiyetler tek tek incelenmiştir. Bu isimler arasında Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Mehmet Akif, Mevlana, Yunus Emre, Baki, Fuzuli gibi Türk edebiyatının önemi simalarının yanı sıra, Cumhuriyet sonrası ismi pek duyulmamış genç şair ve yazarları da bulunur. Bu incelemelerin yarıya yakını, ismi az duyulmuş bu kişiler üzerindedir.

Eser, “Giriş” “Klasik Edebiyata Mensup Şairler”, “Halk Edebiyatı”, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Yeniliğin Temsilcileri”, “Dış Türkler ve Yabancılar”, “Bilim İnsanları, Müzisyenler ve Ressamlar”, “Sonuç” ve “Kaynakça” bölümlerinden oluşur.

Eserin “Giriş” bölümü 13 sayfadan oluşur. Burada, dergicilik ve Gülpınar üzerinde durulur, derginin kuruluşundan kapanışına kadarki politikalarından, edebi kadrosundan ve içeriğinden bahsedilir. Ayrıca derginin uzun soluklu köşeleri hakkında bilgiler de mevcuttur. Bu bölümde derginin şekilsel özellikleri de ele alınır.

Eserin birinci bölümü “Klasik Edebiyata Mensup Şairler” adını taşır. Bu bölüm üç alt başlıktan oluşur. Birinci başlıkta Divan Edebiyatı şairleri, ikincisinde padişah şairler ve üçüncüsünde ise tasavvuf şairleri incelenir. Toplam 31 şahsiyetin incelenmesi yapılır. İkinci bölüm, “Halk Edebiyatı” başlığını taşır. Bu bölümde, halk şairleri Cumhuriyet’e kadar ve Cumhuriyet’ten sonra olarak iki bölümde incelenir. Burada ise, 50 şahsiyet incelenir.

“Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Yeniliğin Temsilcileri” başlıklı üçüncü bölüm, sayfa bakımından en uzun olan kısımdır. Burada, 109 şahsiyet ele alınır. Bu bölüm, “Tanzimat Edebiyatı”, “Servet-i Fünun Edebiyatı”, “Milli

Edebiyat”, “Bağımsızlar” ve “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı” alt başlıklarından oluşur. Bunlar arasında en dikkati çeken bölüm ise sonuncusudur. Çünkü burada ismi az duyulmuş ya da hiç duyulmamış çok sayıda şairin edebi şahsiyeti incelenir. Bu incelemeler sayesinde, bu kişilerin edebiyat çevreleri tarafından tanındığı kanaatindeyiz. Belki de bu bölüm, derginin ortaya çıkış amacının pratiğe yansımalarıdır. Bu bölümde, tanınan simalarla tanınmayanlar bir arada bulunur.

Kitabın dördüncü bölümü “*Dış Türkler ve Yabancılar*” adını taşır. 12 şahsiyetin ele alındığı bu bölümde, dış Türklerden, Fedor Zanet, İrfan Morina, Özker Yaşın gibi şahsiyetler incelenir. Yabancılardan ise, Balzac, Ömer Hayyam ve Victor Hugo dikkati çeken isimleridir.

Gülpınar, şiir ağırlıklı bir dergidir. Ancak dergide, edebi portrelerin yanında 19 bilim insanına, 21 müzisyene ve 3 ressamda yer verilir. Bu kişiler kitabın “*Bilim İnsanları, Müzisyenler ve Ressamlar*” başlıklı dördüncü bölümünde incelenir. Bilim adamları arasında, A. Nihat Tarlan, Mehmet Fuat Köprülü, Ömer Asım Aksoy ve Vedat Naim Tör gibi edebiyat kökenli isimler dikkat çeker. Ayrıca çok sayıda müzisyenin edebi şahsiyetine de yer verilmesi de gözlerden kaçmaz.

“*Sonuç*” kısmında derginin Türk edebiyatındaki yeri ve önemi hakkında düşünceler belirtilir. Bu çalışmanın Gülpınar gibi Türk edebiyatına büyük katkıları olan, ancak akademik çevreler tarafından pek tanınmayan bir dergiyi tanıtmaya açısından büyük önemi olduğu vurgulanır.

Eserin “*Kaynakça*” bölümü 26 sayfadan oluşur. Kaynakçanın bu kadar geniş olması, çalışmanın ne kadar kapsamlı olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Kaynakçada incelenen edebi şahsiyet yazılarının tam künyelerinin yanı sıra, yararlanılan diğer eserlerin isimleri karışık şekilde verilir. Bunlar ayrı bölümler altında verilmiş olsa daha iyi olabilirdi. Hatta, incelenen şahsiyetlerle ilgili bir indeksin olmaması bir eksiklik olarak kabul edilebilir.

Bu çalışmanın, Türk edebiyatına büyük katkıları bulunmuş Gülpınar’ın unutulmamasına katkı sağlayacağı inancındayız. Gülpınar gibi yüzlerce şair ve yazarı bir araya getiren, kabiliyet sahibi oldukları halde kendilerini tanıtamamış birçok genci sayfalarına taşıyarak kutsal bir görev üstlenen mütevazı bir edebiyat dergisinin hak ettiği değeri kazanmasına yardımcı olacağı şüphesizdir. Ayrıca, bu çalışma, kullandığı yöntem bakımından, buna benzer çalışma yapacaklara yol gösterecektir.